

Брой 1/2013 г.

ХАЙКУ СВЯТ

БЪЛГАРСКИ
ХАЙКУ
СЪЮЗ

Списание на Българския хайку съюз
Издание на „Изток-Запад“

Списание „Хайку свят“ ще излиза два пъти годишно.
Отворено е за участие на пишещи хайку и занимаващи
се с проблеми и аспекти на хайку поезията.

Материали се приемат на следните адреси:
София 1000
ул. „Г. С. Раковски“ №123
Библиотека на НЧ „Славянска беседа“
за Българския хайку съюз
e-mail: haiku_union@abv.bg

ISSN 1314-877X

СЪДЪРЖАНИЕ

КЪМ ЧИТАТЕЛЯ (<i>София Филипова</i>) .. 5	ХАЙКУ АЛБУМ
ХАЙГА (<i>Детелина Тихолова</i>) 7	ОТ БЪЛГАРСКИ АВТОРИ 53
БЪЛГАРСКИЯТ ХАЙКУ СЪЮЗ 8	Петър Чухов 53
ДИМИТЪР СТЕФАНОВ – ПЪРВИЯТ (<i>София Филипова</i>) 11	Антонина Караламбева..... 54
Десетте хайку заповеди на Димитър Стефанов..... 14	Людмила Христова 55
Хайку от Димитър Стефанов..... 15	Павел Боржуков-Боржи..... 56
ХАЙГА (<i>Зорница Харизанова</i>) 16	Мая Любенова..... 57
ГИНКА БИЛЯРСКА – БИОГРАФИЯ 17	Едвин Сугарев..... 58
Думи от Омила-Цвета Джагарова за Гинка Биллярска..... 18	Владислав Христов 59
Rondalla – в памет на Гинка (<i>София Филипова</i>) 24	Люба Александрова 60
ХАЙГА (<i>Мая Любенова</i>)..... 27	Ваня Стефанова..... 61
МАЦУО БАШЬО – БАЩАТА НА ХАЙКУ (<i>Братислав Иванов</i>) 28	Детелина Тихолова..... 62
Хайку от Башьо 30	Александра Ивойлова 63
Днес и тук – или защо е важен Ба- шьо (<i>Едвин Сугарев</i>)..... 31	ХАЙГА (<i>Александра Ивойлова</i>) 64
ХАЙГА (<i>Димитринка Ненова</i>) 39	Лиляна Райчева 65
ХАЙКУ МАГИЯТА (<i>София Филипова</i>) 40	Зорница Харизанова..... 66
	Кунка Радева..... 67
	Даниела Симеоновска..... 68
	Радост-Лилия Рачева..... 69
	Димитрина Ганчева 70
	Цонка Великова..... 71
	Омила-Цвета Джагарова..... 72
	ИЗКУСТВОТО ХАЙГА (<i>Детелина Тихолова</i>)..... 73
	ПЪТЯТ НА ЧАЯ (<i>Криси Прахова</i>) ... 74
	ХАЙГА (<i>Даниела Симеоновска</i>)..... 78

Хайку и ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТА ПРЕД СЪВРЕМЕННОТО МИСЛЕНЕ (<i>Антоанета Николова</i>)	79	Български творци в Токио.....	91
СВЕТОВНИ ПОЕТИ – КАЗИМИРУ ДЕ БРИТУ и Бан'я НАЦУИШИ	85	Седем българи в Европейския Топ 100 за креативни хайку автори....	92
ДЗЕН – ДУХ И ХАРМОНИЯ (<i>Светлин Митрев</i>).....	87	Международно признание	92
ХРОНИКА.....	90	Хайку на Владислав Христов и Петър Чухов в престижното руско издание „Улитка“	93
За пръв път на български уроците на Джейн Райкхълд „Основи на хайку“	90	Резултати от Първия национален конкурс за фотохайга „Сезони“ – 2011 г...	93
100 творби на изкуството от света за Фукушима		Шеста международна хайку конфе- ренция – 2012 г.	94
		Резултати от Националния конкурс за хайку – 2012 г.	95
		Нови книги.....	100

КЪМ ЧИТАТЕЛЯ

„Хайку свят“ е първото списание у нас, посветено на хайку поезията, която добива все по-пулсиращ живот в съвременната литература. Към хайку се проявява нарастващ интерес както в поетическите кръгове, така и сред любителите на поезия. Все по-често съвременните медии насочват вниманието си към пишещите хайку. Налице е обаче едно празно поле – липсват солидни познания и проникновен поглед към същността и спецификата на тази уникална поезия, към нейните дълбоки корени, художествени особености и връзки с духовните сфери на Източния свят. Предложеното списание се заема със задачата да запълни тази празнота, като предостави богата и разностранна панорама на ценностния свят на хайку поезията. Това определя широкия обхват на тематичните ядра в списанието. В теоретичен аспект (чрез статии, доклади от конференции, дискуссионни разговори и др.) ще се разглеждат проблемите, свързани с *поетиката и естетиката на хайку*. В обсега на вниманието тук влизат и родствените на хайку форми *сенрю, танка, ренга, хайбун, хайга* и др. Важно място заемат творческите *портрети на хайку поети*: чуждестранни – основоположници на японското хайку, западни – добили световна известност, и български – с изявено творческо присъствие. Естествено е в центъра да бъде самата хайку поезия (*албум хайку*) – чрез кратка антология с произведения от български автори и подбрани чуждестранни хайку (класици и съвременници). Във всеки брой на списанието ще се помества и *хайга галерия* от наши и чуждестранни автори, ще има статии за хайга и суми-е, интервюта с творци, занимаващи се с тези изкуства. Тематичното звено *философия и изкуство на Истока* е проекция на духовната връзка на хайку поезията с източните философски учения (Дзен будизъм, шинтоизъм, конфуцианство и др.) и с многобройните разклонения на източното изкуство (чайна церемония, икебана, калиграфия, театър „Но“, „Кабуки“, „Ракуго“, каменни градини, оригами и др.). Материалите, посветени на тези сфери, ще хвърлят по-ярка светлина върху духовната и естетическата същност на хайку. В *рецензии* ще има критически оценки за нови хайку книги, изложби, спектакли и т.н. Съдържанието на *хайку хроника* е с широк диапазон: обяви за новоизлезли книги, за

предстоящи национални и международни хайку конкурси; сведения за резултати от проведени престижни конкурси; информация за важни събития в живота на хайку обединенията у нас и в чужбина.

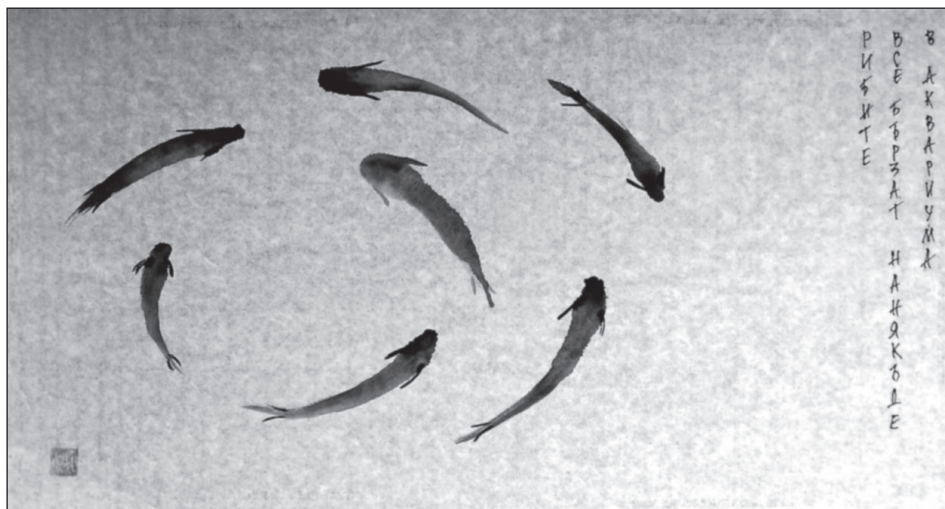
Надяваме се, че с тази богата съдържателно-тематична същност списанието „Хайку свят“ ще задоволява вашата любознателност, предлагайки ви полезно и приятно четиво.

Гл. редактор: д-р София Филипова

ХАЙГА (Детелина Тихолова)

БЪЛГАРСКИЯТ ХАЙКУ СЪЮЗ

Наши литератори правят клуб на поезията хайку

Седем литератори правят български клуб на хайку поезията, предаде агенция Балкан, цитирайки писателя Димитър Стефанов, председател на инициативния комитет. Сред тях са писателите Георги Константинов, Здравко Кисъов и Райна Сотирова. Тържественото основаване на клуба е запланувано за 14 септември в Столичната библиотека. Събитието ще бъде почетено от американския поет и издател Джим Кейшън – президент на Световната хайку асоциация. Хайку поезията е хит в световното литературно творчество в момента. От 1988 г. досега в България са издадени около 15 книги с произведения на наши поети в този жанр. В Япония творците на хайку са 20 млн. души, а в САЩ – 1 млн. В класическото японско хайку тристишиите всеки стих се състои от пет, седем и пет срички.

В-к „Монитор“, 28 септември 1998 г.

Поетическата форма хайку – рожба на японския творчески гений, намери у нас свои почитатели и художествени следовници през 80-те и 90-те години на миналия век. Първата българска стихосбирка с хайку „Гората на глухарчето“ (1988) от поета преводач Димитър Стефанов бе съпроводена с все по-често публикуване на хайку стихове от наши автори във вестници и списания, последвано от техни хайку стихосбирки. Беше назряла необходимостта от обединяване на пишещите хайку за творческо сътрудничество, за което се създаде инициативен комитет начело с Димитър Стефанов.

На 14.09.2000 г. се учреди Българският хайку клуб под егидата на българския ПЕН-център, с участието на двамата съоснователи на Световната хайку асоциация – президента Джим Кейшън (САЩ) и вицепрезидента Димитър Анакиев (Словения). За председател на клуба, който се състоеше от поети, преводачи, журналисти, преподаватели, лекари, юристи и др., бе избран Димитър Стефанов.

Още на следващата 2001 г. излезе първата българска хайку антология „Дъждовни семена“ (съставители Димитър Стефанов, Гинка Билярска, Георги Тодоров и др.), представила 90 автори, а също и двуезичната (на български и английски език) антология „Цветята на вятъра – 100 съвременни японски хайку“, в поетически превод от Д. Стефанов (съставител

Бан'я Нацуиши). В японското списание „Гиню“, в статията си „Семената на дъжда разцъфтяха“ Д. Анакиев дава висока оценка на българската антология. Метафората на заглавието е верен израз на осъществената и разгърнала се в следващите години богата и разнообразна дейност на Българския хайку клуб: издаване на антологии с българско хайку – „Цветето“ (2002), „Розата“ (2003), „Птицата“ (2003), „Пътят – световно хайку“ (2004), „Песента на вятъра“ – детско хайку (2004), почти всички под съставителството на Гинка Билярска. По-късно, през 2009 г., излезе и антологията „Мълчание в зелено“, чийто съставител бе Даниела Симеоновска, а през 2012 г. – двуезичната антология (на български и френски) „Градът“ (съставител Александра Ивойлова).

По инициатива на Българския хайку клуб се представяха новоизлезли книги с хайку поезия, провеждаха се теоретични конференции, срещи с известни европейски и японски автори, национални конкурси. Организиран бяха и хайку спектакли в Народния театър „Ив.Вазов“: „Дървото на горещите желаня“ (2002), „Денят на пеперудите“ (2003), „Пътят“ (2005) – постановки на Петър Пламенов. Културният календар на Съюза включваше ежегодни рецитали по случай „Деня на милосърдието“ в музея „Земята и хората“; петдневен хайку маратон, завършил в криптата на храм-паметника „Ал. Невски“; участие в предаване на БНР, програма „Хр. Ботев“, посветено на хайку и музиката, и мн. др.

Още в първите години от създаването на хайку поезията у нас бяха публикувани хайку от български автори в известни чуждестранни списания, като „Фрог Понд“ (САЩ), „Гиню“ (Япония), „Освет“ и „Хайку новине“ (Сърбия), „Хайкумена“ (Русия) и др. Дейността на клуба привлече вниманието на авторитетни медии, като БНР, БНТ, Нова телевизия, вестниците „Литературен форум“, „Български писател“ и др. – особено през 2002 г., когато се навършиха две години от създаването му.

Важно събитие бе удостояването на Българския хайку клуб с възможността да бъде домакин на Третата конференция на Световната хайку асоциация, председателствана от нейния втори вицепрезидент Бан'я Нацуиши (2005). Членовете на клуба имаха възможност да се запознаят с именити хайку поети от различни страни, да участват в дискусиите и в общите рецитали.

Творческата дейност на клуба, с новия си председател от 2005 г. Гинка Билярска, продължавайки да се движи в установените посоки, се разгърна в по-широки параметри – установяване на връзки с хайку обединения от редица градове в страната (Пловдив, Бургас, Варна, София); участие в международни хайку конкурси (Клостар Иванич – Хърватия), „Хайку новине“ (Сърбия) със спечелени първи награди; издаване на български алманах „Ginko“ (2005, 2006) – съставител и издател Гинка Билярска; пър-

вата изложба на хайги и миниатюри в зала „Борис Христов“ с музикална програма от арфистката А.-М. Равнополска по хайку на Башьо и др.

През 2005 г. от Българския хайку клуб се отдели група, която се обособи в „Хайку клуб – София“, със свой самостоятелен творчески живот. Същата година Българският хайку клуб се преименува и регистрира като Български хайку съюз. Негов председател от 2009 до 2010 г. бе Христо Паунов-Ке Пелла, а от 2011 г. – Павел Боржуков.

Между двете формирования съществува живо сътрудничество – съвместно участие в рецитали и антологии, активно включване на Съюза в летните хайку конференции в Благоевград, организирани от Хайку клуб – София, под егидата на ЮЗУ „Неофит Рилски“ с участието на международни гости, сред които най-ярко е присъствието на проф. Дейвид Ланю (САЩ), Кери Шон Кийс (САЩ, Литва) и Мариус Келару (Румъния).

Приемането през 2011 г. на Българския хайку съюз за член на клуба „Приятелите на Япония“ създаде ползотворно сътрудничество с школата по икебана „Сога“, с клуб „Бонсай“, и школата за чайна церемония. Представителни изяви на това сътрудничество бяха: „Молитва за Япония“ – поетичен рецитал, изложба на икебана, бонсай, хайга и калиграфия (2011); хайку рецитал и изложба на хайга в Деня на японския спорт, съвместно с клубовете по бойни изкуства в България (2012). Последните две инициативи бяха под покровителството на Японското посолство в България. През пролетта на 2012 г. през Седмицата на гората се състоя рецитал и хайга изложба под мотото „Мълчание в зелено“, съвместно със Съюза на ловците и риболовците в България. Скорошно събитие бе хайку пърформансът „Изобретяване на надеждата“ – автор и постановчик Петър Пламенов, който се игра на сцената на театър „Сфумато“.

В проект са двуезичните антологии „Морето“ и „Мостът“; разширяване на кръга от световни списания и антологии, в които наши автори да публикуват свои творби.

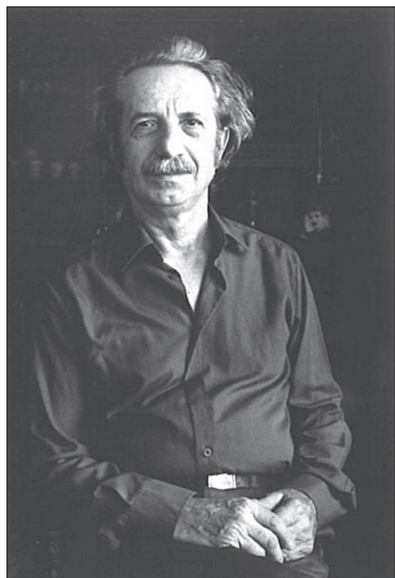
Тези разнообразни и богати творчески изяви свидетелстват, че българската хайку поезия има всички основания да заема достойно място в родната и чуждестранната литература. Заслуга за това безспорно има и Българският хайку съюз като организационен център и стимулатор на творческата енергия на хайку поетите.

От редколегиата

ДИМИТЪР СТЕФАНОВ – ПЪРВИЯТ

Вицепрезидентът на Световната академия за изкуство и култура (WAAC) Милан Рихтер при връчване през 2003 г. на диплом на Димитър Стефанов за удостояването му с почетната титла „Доктор на литературата“, изтъква, сред големия му принос в литературното изкуство – художествено и преводаческо, и заслугата му за приобщаване на българската поезия към поетическата форма *хайку*.

Наричаме го доайен на хайку поезията у нас!

Той е първият, който издава хайку стихосбирката „Гората на глухарчето. Опити за хайку“ (1988 – първо издание, 1994 – второ допълнено издание).

Автор е на първата публикувана българска хайку стихосбирка в чужбина – „Есенни тръпки“, Библиотека „Мацуо Башьо“, Сърбия, преводач Димитър Анакиев (1996).

Първият председател на Българския хайку съюз (2000).

Главен съставител и автор на предговора на първата антология с българска хайку поезия („Дъждовни семена“ – 2001).

Художествен преводач на първата антология със съвременна японска хайку („Цветята на вятъра“ – съставител Бан’я Нацуиши, 2001).

Той е първият, който започва да пише хайбуни и издава първата книга с хайбуни („Невидимости“ – 2005).

Както се вижда – първенство в основните стъпала на раждането и развитието на българската хайку поезия.

Поет, есеист и преводач с богата творческа биография (многобройни книги със стихотворения, сонети, поеми, нонсенси, лични преводни антологии на чешката и словашката поезия), Д. Стефанов проявява интерес към хайку поезията още преди 30 години. Започнал да пише хайку стихове в началото на 80-те години на миналия век, преди да издаде стихосбирката „Гората на глухарчето“ (1988), той публикува цикъл хайку в сп. „Пламък“ (1986), участва в Балканска ренга с Д. Анакиев (Словения) и А. Прокопиев (Македония), в триезична гръцка Антология на световната хайку поезия със 186 поети от 50 страни (съставител и преводач Зое Савина). През последното десетилетие на века, когато в писането на хайку у нас се включват все повече автори и тази поезия става вече литературен факт в културния ни живот, Д. Стефанов се развива изключително динамично, като участва не само в българските вестници и списания (във в-к „Литературен форум“ води ежемесечна рубрика „Хайку. Хайку? Хайку!“ (1998) с автори от различни европейски страни), а излиза и на международната литературна сцена с публикации в чужди списания и антологии (САЩ, Унгария, Турция, Япония, Сърбия, Хърватия и др.); в сборниците „Моята зелена съпруга: Коджи, Стефанов и други поети“ (1996, Портсмут, превод на английски М. Василев и Дж. Маршо); и в „Хайку свят“ – издание на Уилям Хигинсън, Сан Франсиско; в антологията „Възли“ – югоизточно европейско хайку (1999), на английски език, съставена от Д. Анакиев и Джим Кейшън. От този период са стихосбирките му „Есенни тръпки“ (на сръбски), „Невинни същности“ (1996) и „НеприМИГващо синьо“ (1999).

Насочеността на Д. Стефанов към хайку се дължи безспорно на неговия стремеж към нови творчески подходи и изразни средства, но и на свързващите нишки на неговите лирически творби с японската поетика. В своята лирика Д. Стефанов е изключително пестелив на думите, чужд на словесното разточителство, на пищните метафори. Думата при него тежи със своята дълбоко вкоренена сила и не се нуждае от допълнителни „усилватели“ и „украшения“, както в хайку поезията.

В едно интервю поетът споменава, че хайку за него не е увлечение, а „изтръгване от силовото поле на сонета“ – форма, която той обновява в българската поезия, заменяйки метафизичния ѝ характер с всекидневна атмосфера („101 всекидневни сонети“ – 1984). „Изтръгване“-то е преминаване към ново поетическо пространство – различно и същевременно с родствени белези: прецизна организация на формата, синтезирана ми-

съл, стегната фраза, пулс на обикновените неща в живота. Както твърди критикът Генчо Витанов, в хайку поезията Д. Стефанов намира отново себе си или, по-точно, остава верен на себе си.

След избирането му през 2000 г. за председател на Българския хайку клуб, дейността на Д. Стефанов се разгръща многопосочно и още по-динамично: организатор и участник в творческите изяви на Съюза (рецитали, конференции, премиери на книги, хайку вечери и т.н.); инициатор и активен член в съставителството на първите хайку антологии (български и чуждестранни); автор на редица хайку стихосбирки: „Двамата с тебе“ (2003), преведените на македонски „Миг за себе си“ (2003) и на словашки „Лунни хайку“ (2006), книгата с хайбуни „Невидимости“ (2005). В първия том на „Избрани творби в два тома“ (2011) под общото заглавие „336 хайку“ са включени подобрани от самия автор хайку от различни негови книги. С новите си хайку стихове Д. Стефанов продължава да обогатява и до днес българската поезия, поддържайки равнището ѝ с високите си критерии за художествена възискателност.

На въпроса – можем ли да създадем по-добро хайку от японското, поетът отговаря: „По-добро надали, само по-различно“. Ав по-ново време шеговито добавя: „Защо не и по-добро?“

Пътищата на всяко национално хайку от семейството на световното хайку могат да бъдат плодоносни, ако не подражават на японското, а следвайки неговия дух и основни естетически начала, отразяват националната душевност и националното битие. Хайку стиховете на Д. Стефанов, наречени от Антон Дончев „светулкопис“, дължат своята сила именно на връзката с родното – носят мириса на българската земя и на българския въздух. Проникнати именно от родното, одухотворени от мъдрата чувствителност на автора, те отвеждат към универсалните ценности на човечеството. В това си различие те се оказват по-близки с японското хайку.

„Хайку ли? – та това е толкова просто нещо“ – си мислят някои. „Хайку ли? – това е толкова сложно нещо“ – казва поетът. – „Защото за сложните неща трябва да се говори просто.“

Д. Стефанов владее прекрасно това умение. Благодарение на него хайку поезията му притежава завидна мисловна дълбочина, която прозира през чистата им словесна форма.

д-р София Филипова

ДЕСЕТТЕ ХАЙКУ ЗАПОВЕДИ НА ДИМИТЪР СТЕФАНОВ

(публикувани за пръв път в сп. „Пламък“)

1. Аз съм хайку, да нямаш други ТАЙНСТВА освен Мене.
2. Не си прави парник за цветя, стига ти една росна китка.
3. Не изговаряй напразно името на Мига, твоя Бог.
4. Помни делника, създай шест хайку, но твоят празник е седмата недоизказаност.
5. Почитай сричките на простотата.
6. Не убивай тръпката.
7. Не прелюбодействай с натруфени дами.*
8. Не кради чехли на гейши.
9. Не лъжесвидетелствай с похвали.
10. Не пожелавай самотата на ближния си, ти си имаш своя.

* Печатна грешка, да се чете „натруфени думи“.

Хайку от ДИМИТЪР СТЕФАНОВ

Сняг върху снега.
Спасете пътеките
между хората!

Сам свойте рози
копаеш – с рози няма
да си увенчан.

С мъглата отвън,
с мислите вътре –
самота в самотата.

Хайку.
Хайку?
Хайку!

Лятна луна.
Но защо и животът –
в последна четвърт?

Дълбока пропаст.
Орелът дори
не я забелязва.

Прилитнала от мъглата,
птицата през мъглата
изчезва в мъгла.

